

, r , r , , , r , r
 r , , r r , , , r -
 r r , , r (- r ,
 r r), r , r , r , r r r r .
 r , r , , ,
 , r , , r , , r r r -
 , , r , - r r r r r r r -
 , , , r , r r r r r r r r r
 , r , r , r , r r r
 , , r , r r r -
 , , r - r . r r -
 , (r) , r “ - ” r
 , , - *Derleme Sözlü ü* r , -
 , r (r) , r - r -
 , r r r r . r
 r , , - () , () , **f**
 r , , r - () ’ r r r
 r , r , r .
f r , r r , , r - , r -
 r , **f** , r , r r r r
 , r r r r
 (,) . r r r r -
 r r r , r - “ - ” **f** r -
 , r r , r r r .
 r , r (, r r
) . **r f** - r
 - r r r - r r r . , r
 r r , r , r r , r r , r , r .
 r , r ... “*kol*” r r r r -
 r , , , r r r r r
 - - . r ,
 r **f** r r () **f** , “ ,
 r r r r r **Rafz**’
 r . r . r .
 - r
f r r r r r r -
 r r .”

r -
, r , -
, - r ,
r , ()
r r r
r .

r r
- r f
r .

➤Abdal(lar) r “ , ”

-
r r ’ ,f ,r
r ’ r r
r r r r . -
, rf r
f r / r
r . -

r r r
r r -
r r r
(r,). r r - /
t a / a ^ - , “ -
r r

()* r (r r r r)

r r r r r (r r r r , r)

r r r r r (r r r r , r)

r - (r - r , r , r , r , .)

() r r (r r r ,)

(r ,) (r ,)

, “ ” r , r r . r -

. r r , f r ’

r , “ - ” f - r r . r r

r . , r r r r r f r -

r , r r , r r (,

r r r . ,)

r ’ r r (, -

), r r (r)

, “ ” -

r , r (r) “ - r r r .

” r r / r r r .

r ’ , r - , r r

r r r . a r (,

).

r r , , -

“ ” r . r r r r r , -

r ’ r r r r r -

. r - r r

r .

➤ **Amıca(lar)/Amuca(lar)** ,

- r r r .

r r r (,) .

‘ r ’ ‘ r ’ r ’

➤ **Ali Dost** , , -

r r r (,) .

➤ **Ali Koç/ Ali Koç Babalı(lar)** ,

r r - r - ‘ r ’ , ‘ r ’ ‘ r r ’ -

) r r (r , r - r ' r r r .
 r r r - r r . r r r .
 r ' r r r r .
 r r (r ,) . ' ' r r . " (f r ,)
 r ' r , r r r r r -
 r ' r - r r r r
 , , - r , r r r
 r (r ,) . r (, -) .
 - r , r r (, -) .
f r r , r r r -
 r r r . r r r r -
 r ' r , ' r r r
 , r r (r , , r f r
) .) .
 r ' r r -
 r r , , " r " -
 r , r , " r " r
 r r r - r r (,) , -
 ' r r , r r , r r - " r " r " -
 r (r , ,) . " (-) r -
 r , r + /+ r r .
 + ' r r r r r
 (+) , r r -
 r r r r r r r
 r . , " " -
 r . r .
➤ Barak(lar) , , r r r ' r -
 , r r r ' " " r (-
 r r r r -) .
 r (,) .
f r ' r r r
 r r r **Bayat** r r
 r r r r r r -
 r r r r r ,
 " r r r - r f r r r -
 r r . - r r . r r (r ,
 r r .) .

➤**Bedreddini(ler)** r - r r r r . r r
r f r r r r , r r “ , ,
(,). r “ ” r ()
-). r
r r r r r . “ r ” “ ”
r (. , -). r , , ,
r . r , r r .

➤**Bektaş(ler)** , - , r r
(+) r , r (-).
“ ” r , - , r r
r . r
r r r . - r .

➤**Çarşambalı(lar)** r
r f r r . r r r r r
, r r . r r r r r . r
r ’ f , r r , r ,
, r r r r r r
r . r r . r -
, r r r r r r (f , ,).

➤**Çaylak(lar):** r
r r r r . - r r r r
r r r (r ,).
r r . r r r , r
r r . , r r r .
r r r r r r , -
r r -

r . r , , r , ‘ ’ r -
r r , r , r ’
) (r ‘Çaylak’
, r r
r r . r , r
r r r r r r r r
, - , f -
r r r r , r , r r -
r r r r (r)’ r r r (r ,
r r r r (r ,). . r ,).

➤**Çelebiler** r , r -
r r , - r r r , r r r

() () -) , r
r r r r. r, () **Çepni**
' r (f r ,), r -
r **Çetmi** (r f r ,
, r , - r)
r , r' - " , r r -
r r r " (r , -) r
(r , , , r.
). r, r -
➤Dağlı(lar) , r -
, r r , r
r r r -
r (,). -
➤Çepni /Çetmi r , r -
r f r , r r , r -
r r , r r r r -
r r r r r , r
" " (f r ,) r - r , r
r , , - r , r r r r , r r
r r. , - r ,
" r " r - r , , r
, r , r r -
r r r r r r -
r r (,). , r -
r , r r ,
r r r ,
r r r ,
r r (,). , r , ,
r r r r r
- r r r r r r
r r , r - " r " r (,
r r r r , r r r r -
r. " r
r ()" (r
r (r ,). r , , , r
r , , r r , r -
r -) r , r
r f ,
, **Çepni** " " (r -
r r r), " , **➤Dai** r r " -
" r , (-

>Geben(ler) - r - r (,). ,
 r r, f - r -
 r r (- , r (,)).
) r r.
 r . r r
 r .

>Kağnıcı(lar) r
 >Gelez(ler) , r - r - r ,
 , r r r r r r
 r
 (,). ,
 r r r . r
 r “ ” r r .

>Kızıldeli(ler) r -
 >Hardal(lar) r r , r r , r
 / r r r (,
 r , -).
 r r . r
 r r ’ , r , r , r ,
 r r r , r r . r r , r r ,
 r r (, r r
 ,).

>Hodibik(ler) , r r r r r (-
 r , ,) .
 r , - r r r
 r f r - r r r
 r (-) . r , , r - r -
 “ r ” r r , - r -
 r r ’ , , “
 “ r r ” r - ” r r -
 r , “ - r . r
 ” r , r r -
 r , “ ” r r . r r ’
 r , “ r ” - r “ ”
 r r r r r ’ r (,) .
 (-) .
 r , -
 r r (,) .

>Işık(lar) , r >Koyluk(lar) -
 r r / r r f
 r r r , “ ” ,
 (, , r , r r
 .) . r r (-) .

r , - ,
 r . r r r r r
 r r ' , r r . r
 r r r r , r r.
 r r r (

➤Pazartesili(ler) r

➤Nalçı(lar) r r r r r r r.
 (,), r , r , , r , r r r r -
 r r r r - r r r r r r.
 (r) r r - r , r r r r -
 r r r r (, r r . ' r
 r , r , , r r r r . **f** r
) r r r , ' r ,
 r **rf** r r ' r r (**f** ,
 r r (, ,).
). r r ' r r -

➤Peçeli(ler) r r r
 r r , (r , -) r r
 r (r , r - (,) r
 , ,). r r .

- r , - r r r
 ' r r r r - r r r / r
 , r r , **f**
 () r r (- , \hat{x} ; \hat{x} ;
 ,). \hat{x} ,
 “ ” r (

- r - , r r
 r (+) - r r r r r -
 r . r , r .

r , r r () r “ ” r -
 r r ' r - **f** “ ” ,
 r () r r “ ” “ ” r -
 r r , r - (. -
 r , “ r , , . , . , .
 , **f** , r)**f** “ - - ”
 , r , r r r

➤Sarı Saltuklar r
 (r ,) r r r r r , r , -
 , r r r r r (,) . -

’ r r. “ r r ”

r r r f r. r r r-

r f r - “ r r ” r. r -

r r r. r r “ ” r

r r r ’ - r r. r ,

- r r “ ” . r r , . -

r r. r r f r ’ r -

r (,).

➤**Sıraç(lar)** , (, r -

, r), , (r) r -

r () r r. r r “ -

r r. (r , r ” “ r ” r

r , , (r ,), r r -

). , r r - r r “ r ” r

r r r r. - (r , -).

r r r r r.

r r r , r ’ r r-

r r r r , r r

r. r r - “ r ” , r

f r S-

Sıraç , **İk(lar)** r **ıraç Ali’**

r (, , r ,

.). ’ r r

r. r r , r

r /

r r “ r ”

r r r r f r -

r r r. r

r , r

’ r r (r -

, -). r r r

’ r r ,

r r (r ,

).

(r) r r r

r r “ , , ” -

r. -

r “ r ” r -

r r

r. r , “ r -

r ” , r , ,

. r r r

r. r r

•Pençe-i âl-i abâ• denir.Ş sözlerinden sonrdeler.Ş (Noyan, 2006: 164) sözü bunu teyit bir dipnot dü erek, •Sünniler aras nda, aleetmektedir.

vileri belirlemek amac yla kullan lan •s rt sar •deyimi, her halde bu kavramla yak ndan alâkal olsa gerek.Ş demektedir (Türkdo an, 1995: 137).

Yine, Alevi-Bekta i topluluklar nda renklerin gizemli bir yeri oldu unu biliyoruz (Gün en, 2007). Buna görebeyazMuhammed, ye il tarikat, al Ali, siyah Fat ma, aç k ye il ile sar Hasan, aç k k rm z ile ye il ve pembeHüseyin için sembolle tirilmi tir.

Keza, Alevi kad nlar n n al nlar ndaki çekilerin renkleri de, onlar n sosyal durumunu gösterir. Ye il çeki (emir) tarikata i arettir. Bu da ayn zamanda Ehl-i Beyte mensubiyeti belirtir. K rm z evlilik sembolüdür. Ya l kad nlar mor da ba larlar. Ye il ile k rm z çeki ise, o kad n n evli sülaleden oldu unu gösterir. Siyah matem i aretidir. Beyaz çeki k zlara özgüdür. Beyaz-ye il sülaleden olan k zlar içindir. Aç k sar Hz. Hasan sevgisini belirler. Pembe Hz. Hüseyin sevgisi koyu sar ise Fatma anam z ve Sar k z i aretidir. (Türkdo an, 1995: 194, Osman Bayatlı, Bergama•da Alevi Gelini ve nançlar , zmirtay ve k smen Mara •a kadar uzanan da lar üzerinde ve da eteklerinde ya ayan (Eröz, 1990: 18) K z lba Türkmenler, yapt klar mesle e ba l olarak bu adla bilinir ve an l rlar. Tahtac lar, a aç dikme ve kesme ile tahta biçerek geçimini sa layan Türkmen topluluklar olup, O uzlar n A açeri kolu veya boyundan olmal d rlar. Zaten kendileri de Tahtac yan nda A açeri ad yla da an l rlar (Gülçiçek, 2004: 217).

Kesin bir ey diyememekle birlikte Sar adland rmas , yukarıdaki bilgilerle ilgili olabilir diye dü ünüyoruz!

Simavî(ler): eyh Bedrettin taraftar olan Bulgaristan ve Bulgaristan Türk göçmeni Alevilerin bir kolu (Öz, 1997: 262). bk. Bedreddiniler

Sürek: Sürek, Alevilik-Bekta ilikte asl nda daha çok •erkânŞ olarak bilinen dinî uygulama veya ritüelleri ifade etmekle birlikte, •AleviŞ anlam nda da kullan lmaktadır. Nitekim, Bekta i dedebabalar ndan merhum Bedri Noyan• n •Alevilere •sürek• de

Söz konusu kelime, hangi anlamda kullan lm olursa olsun, bir Alevilik-Bekta ilik terimidir ve de Türkçedir. Sür- iline hâlâ çok i lek bir ilden isim yap m eki olan ek ekiyle yap lm türemi bir isimdir: sürmek

Sürek Bekta ileri: Bulgaristan ve Bulgaristan göçmeni Türk Bekta ilerinin bir kolu (Öz, 1997: 262). kr . Bekta i

aml (lar) : Mersin yöresinde ya ayan birtak m Alevi gruplar da bu adla an lmaktadır (DS-X: 3742). Bu ad n, bugün Suriye•ye ait am ehri ile ilgili oldu u, muhtemelen Alevi olan am Türkmenlerinin bir kolu için kullan ld n dü ünmemek yanl olmaz.

Tabmaz(lar): Bu ad da, Antalya Serik yöresinde •AleviŞ anlaml olarak tespit edilmi tir (DS-X: 3998). Kelimenin ayn yörede ikinci bir anlam da •pasl b çakŞ t r (agy).

Tahtac (lar): Bilindi i üzere, Bal kesir•den Mu la•ya, oradan Adana, Ha-Bergama•da Alevi Gelini ve nançlar , zmirtay ve k smen Mara •a kadar uzanan da lar üzerinde ve da eteklerinde ya ayan (Eröz, 1990: 18) K z lba Türkmenler, yapt klar mesle e ba l olarak bu adla bilinir ve an l rlar. Tahtac lar, a aç dikme ve kesme ile tahta biçerek geçimini sa layan Türkmen topluluklar olup, O uzlar n A açeri kolu veya boyundan olmal d rlar. Zaten kendileri de Tahtac yan nda A açeri ad yla da an l rlar (Gülçiçek, 2004: 217).

Gülçiçek•in, Kemal Özbayr•n n yapt - ara t rmalara dayanarak verdi i bilgilere göre, Tahtac lar, Çaylaklar ve Ayd nl lar olmak üzere iki büyük bölü e ayr lmakta, Karaman, Mut, Finike ve Fethiye dolaylar nda ya ayan Çaylaklar, daha çok Yanyat r, Gözü-

an lmaktadır (Gülçiçek, 2004: 199). Hangi yöre Alevi-K z lba lar n n bu adla an ld na ait bir bilgiyi bulamamakla birlikte, Rumelili olan Salc •n n, çal malar n n da bu yöreye dönük oldu unu dikkate alarak bu ad n Bal-kan/Rumeli Alevilerinin bir bölü ü için kul-lan ld n san yoruz.

Ye il Abdal(lar) / Ye il Abdal Süre i :
B. Noyan'a göre, Trakya Alevi-Bekta ilerinin dördüncü süre i Ye il Abdal süre idir (No-yan, 2006: 169). BununlaÇar ambal diye de bilinen Bekta ileridir. bk. Çar ambal (lar)

Yörük(ler): Yörü-•yürümekZ ilinden gelen bu ad (Yörük < yörü-k), Anadolu•ya gelip Anadolu•yu yurt tutan göçebe O uz veya Türkmen boylar n ifade eder. Faruk Sümer ve Tayyib Gökbilgin gibi ara t rma-c lar m za göre, K z l rmak• n do usundaki Türk göçbelerine Türkmen, bat s ndakilere de Yörük denilmektedir (Eröz, 1991: 01).

... (). “...”, 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşilik Bilgi Ölemi Bildiri Kitabı, C 2, ...

... (). Kutadgu Bilig, ...

... (). Kutadgu Bilig, ...

... (). Kutadgu Bilig, ...

... (). Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi, ...

... (). Divanü Lûgat-it-Türk Dizini “Endeks”, ...

... (). Türkiye’de Alevi-Bektaşî, Ahi ve Nusayrî Zümreleri, ...

... (). Kuzeydoğu İllerimiz Alevî ve Bektaşî Toplamaları, ...

... (). Anadolu Dialektolojisi Üzerine Malzeme I, ...

... (). Anadolu İlleri Alevî ve Bektaşî Derlemeleri, ...

... (). Güneydoğu İllerimiz Alevî ve Bektaşî Toplamaları, ...

... (). Çubuk Yöresinde Erkân, ...

... (). K z lba Türkler, ...

... (). Ordu İli ve Yöresi Alevî ve Bektaşî Metinler-Sözlük, ...

... (). XVIII. Yüzyıl İstanbul Hayatına Dair Risâle-i Garîbe, ...

... (). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, ...

... (). Yeni Tarama Sözlüğü, ...

... (). Türk Kültürü Araştırmaları, ...

... (). Türkiye’de Alevilik ve Bektaşilik, ...

... (). Yörükler, ...

... (). Türkiye’de Alevilik Bektaşilik, ...

... (). Alevilik (Bektaşilik, K z lba l k) ve Onlara Yakın Halklar, ...

... (). “...”, nönü Üniversitesi II. Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu (19-21 Ekim 1987) Tebliğleri, ...

... (). Kr ehir ve Yöresi Alevî ve Bektaşî Sözlüğü, ...

... (). “...”, ...

Kaynaklar

”, V. Uluslararası Türk Dili Kurultay Bildirileri I, -
 ,
 ().“
 Turkish Studies, / ,
 (). Edirne li A zlar ,
 (). Deniz Ali Baba Dergâh
 Postni ini Haydar Cemil Baba (Haydarî) ve iirleri,
 ().“
 Edebiyat Ara t rmal ar , . ,
 ().“
 (r)’
 Türk Kültürü ve Hac Bekta Veli Ara -
 t rma Dergisi, / ,
 ().“
 slamiyat Dergisi,
 (). Uyur dik Uyard lar (Alevilik-Bekta ilik
 Ara t rmal ar),
 ().“
 Archivum Ottomanic m I,
 (). Bütün Yönleriyle Bektâ ilik ve Alevilik,
 (). Bütün Yönleriyle Bektâ ilik ve Alevilik,
 (). Bekta ili in çyüzü (Dibi-kö esi-yüzü
 ve astar nedir?),
 ().“
 Türk Folklor Ara t rmal ar (Turkish Folklore
 Researchs) 1988/1, ,
 (). Tahtac lar (Mersin Tahtac lar Üzerine Bir
 Ara t rma),
 (). Hac Bekta Veli ve Bekta ilik,
 (). O uzlar-Türkmenler,
 ().“
 TDAY Belleten 1960, ,
 (). Ba bakanlık Belgelerine Göre Osman-
 l mparatorlu unda Oymak, A iret ve Cemaatlar,
 (). Alevi Bekta i Kimli i,
 (). Türkçe Sözlük,
 (). Türkçe Sözlük,
 Türkiye’de Halk A z ndan Derleme Sözlü ü,
 (). Günümüz Alevili i,
 (). Anadolu’da Aleviler ve Tahtac -

lar, . r , r , r

1. Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezince 17-19 Ekim 2007 tarihlerinde Ankara’da düzenlenen “2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevilik ve Bektaşılık Bilgi Şöleni”nde “Anadolu Ağızlarında ‘Alevi-Bektaşî’ Anlamlı Söz Varlığı Üzerine” başlığıyla sunulan bildirinin yeniden gözden geçirilip genişletilmiş biçimidir.
2. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
3. Noyan’ın verdiği bu liste, anladığımız kadarıyla, ocaklar ve bu ocaklara bağlı kolların karışık olarak verildiği bir listedir. “Ocak” adıyla birlikte verilen adlar dışında, başta ve sonda verilen adlar, bize ocak adlarıyla anılan Alevi-Bektaşî topluluklarını ifade ediyor gibi geldi.
4. Aynı kelime, Derleme Sözlüğü’nde; abdal (I): 1. Çingene, 2. Dilenci, 3. Davul, zurna çalan çalgıcı (çokça çingene), 4. Sünnetçi; abdal (II): 1. Serseri, 2. Avâre, 3. Tembel, 4. Beceriksiz, 5. Deli, 6. İtibarsız, 7. Kul, köle; abdal (III): Tamahkâr; abdal (IV): Yaşlı adam; abdallan-: dilenmek” gibi hep aşağılama veya olumsuzluk ifade eden anlamlarla karşımıza çıkmaktadır (DS-I: 15-16). Hatta bunlara, “esrar, afyon” anlamına gelen “abdalu”nu da ilave edebiliriz.
5. Söz konusu beyitlerin Kutadgu Bilig’deki beyit numarasını göstermektedir.
6. M. Eröz, 1990: 18.
7. F. Köprülü, Babailere Babalı demektedir (Türkdoğan, 1995: 234).
8. Çorlu (Tekirdağ) Babaileri ise her hafta cuma akşamı toplantı yapar, sorunlarını tartışırlar (Türkdoğan, 1995: 231).
9. Sempozyumda, Doç. Dr. İsmail Aksoyak tarafından “Bektaş” adının kökeni üzerine bir bildiri sunulduğundan, bu konuda daha fazla bilgi vermeyi gereksiz gördük. Ancak, Bektaş adının anlamı ve kökeni için hem Aksoyak (2008: 1531-1536)’a hem de Öz (1997: 43-44)’e ve onun kullandığı kaynaklara bakılabilir.
10. Prof. Dr. Zeki Kaymaz’dan sözlü olarak edindiğimiz bir bilgidir.
11. Yazılı kaynaklardan derlediğimiz bu adı belirtirken de, “ağız kara” sözünde olduğu gibi, Alevi-Bektaşî dostlarımız tepki gösterip Sünnilerce kendilerine hakaret amaçlı olarak “öküz” anlamına “sırtı sarı”, “eşek” anlamına “sırtı kara” dendiğini belirtmişlerdir. Kimden gelirse gelsin, Alevi-Bektaşî canlara böylesi yakıştırma veya hakaret ifadelerini hiçbir şekilde kabul etmemek veya doğru bulmamakla birlikte, onların haklı tepkisini burada belirtmeyi görev sayıyoruz.
12. Her ne kadar bu adlarda “kızıl”, “kara” ve “sarı” renk adları varsa da, bu adların Sünni Müslümanlarca Alevi-Bektaşîleri aşağılamak maksatlı olarak kullanıldığını da hatırlatmak gerekir.